

Struktura społeczno-ekonomiczna gospodarstw domowych uczniów klasy III Technikum¹

RENATA GROMADZKA, KRZYSZTOF DOBEK, DANIEL SOBOŃ

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Oskara Langego w Zamościu
Opiekun naukowy: mgr Jadwiga Wiśniewska

Streszczenie

Na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej wśród 20 uczniów Technikum Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Oskara Langego w Zamościu dokonano analizy struktur społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych tych uczniów. W szczególności przeanalizowano struktury gospodarstw pod względem wieku, płci, wykształcenia, aktywności zawodowej, dochodów i wydatków członków rodzin ankietowanych.

Cel badania

Celem badania była analiza struktury społeczno-ekonomicznej gospodarstw domowych uczniów Technikum Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Oskara Langego w Zamościu, a w szczególności wieku, płci, wykształcenia i aktywności zawodowej członków gospodarstwa domowego ankietowanych.

Charakterystyka badanej populacji i metody opracowania wyników

W badaniu uczestniczyło 20 uczniów z klasy 3c Technikum, którzy dobrowolnie wypełnili przygotowaną ankietę. Zbiorowością statystyczną są gospodarstwa domowe ankietowanych uczniów klasy 3 Technikum. Liczebność zbiorowości $N=20$. Badane cechy statystyczne:

- niemierzalne (płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie, sektor pracy, dodatkowe kursy doszkalające, aktywność zawodowa, wykonywany zawód);
- mierzalne (wiek, liczba członków rodziny, dochody, liczba bezrobotnych, liczba zarejestrowanych bezrobotnych, procent dochodów zagranicznych, procentowa struktura wydatków, oszczędności).

¹ Praca wyróżniona w II Lubelskim Konkursie Statystyczno-Demograficznym Sigma Kwadrat szkół ponadgimnazjalnych zorganizowanym w okresie od grudnia 2010 do maja 2011 przez Wyższą Szkołę Zarządzania i Administracji w Zamościu,

Etapy badania

Przygotowanie badania statystycznego

- określenie celu badania, czyli sformułowanie, jakie informacje mamy uzyskać od każdego uczestnika ankiety, aby zbadać strukturę społeczno-ekonomiczną gospodarstw domowych, w szczególności wieku, płci, wykształcenia i aktywności zawodowej członków gosp. domowego ankietowanych;
- zdefiniowanie podmiotu badania, tzn. określenie grupy docelowej — uczniów wybranej klasy, którzy dobrowolnie będą uczestniczyć w badaniu i wypełnią ankiety opracowane do przeprowadzenia badania;
- opracowanie ankiet: wybór cech mierzalnych i niemierzalnych badanych gospodarstw domowych. Ankieta zawiera 25 pytań o badanych dotyczących członków rodziny w gospodarstwie domowym oraz dodatkowo 8 pytań dotyczących dziadków mieszkających wraz z ankietowanymi;
- przedział czasu, którego dotyczy badanie: ostatnie 3 miesiące 2010 roku.

Zebrań materiału statystycznego

- uczniowie objęci badaniem zostali szczegółowo poinformowani o celu badania oraz zasadach wypełniania ankiety;
- ankieta została przeprowadzona w dniu 11 stycznia 2011 r.
- po zebraniu ankiet przeprowadziliśmy kontrolę formalną i merytoryczną zebranego materiału.

Opracowanie materiału

- zliczanie zebranego materiału statystycznego;
- opracowanie szeregów statystycznych;
- opracowanie tabel statystycznych;
- opracowanie wykresów.

Analiza i interpretacja wyników

Struktura badanej populacji wg liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba badanych gospodarstw wynosiła 20, w tym 11 w mieście i 9 na

Tab. 1. Struktura badanej populacji wg liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób	Ogółem (%)	Miasto (%)	Wieś (%)
Trzy osoby	5	9	0
Cztery osoby	40	46	33
Pięć osób	40	36	45
Sześć osób	5	0	11
Siedem osób	5	9	0
Osiem osób	5	0	11
Razem	100	100	100

przy współpracy Oddziału Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Lublinie i dofinansowanego przez Narodowy Bank Polski.

wsi. Średnia ilość osób w gospodarstwie domowym wynosi 4,85. Dominują gospodarstwa z 4 i 5 osobami w rodzinie. W miastach przeważają 4 osoby w rodzinie, na wsi 5.

Występują niewielkie różnice w gospodarstwach 4 i 5 osobowych. W miastach 45% stanowią gospodarstwa z 4 osobami, na wsi 44% stanowią gospodarstwa z 5 osobami. Na wsi nie ma gospodarstw 3 osobowych, które stanowią w mieście 9%. W mieście nie ma gospodarstw 6 i 8 osobowych, które w sumie stanowią 22% gospodarstw domowych na wsi.

Struktura badanej populacji względem płci i miejsca zamieszkania

W badanej populacji nieznaczną przewagę wykazują kobiety. Inaczej układa się struktura w mieście i na wsi. Kobiety przeważają w mieście, natomiast na wsi kobiety stanowią połowę badanej populacji.

Tab. 2. Struktura badanej populacji względem płci i miejsca zamieszkania

Płeć	Ogółem (%)	Miasto (%)	Wieś (%)
Kobieta	53	55	50
Mężczyzna	47	45	50
Razem	100	100	100

Analiza współczynników feminizacji i maskulinizacji

Przeanalizowano udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie badanej zbiorowości.

$$W_f = \frac{K}{M} \cdot C; \quad W_m = \frac{M}{K} \cdot C$$

gdzie:

W_f — współczynnik feminizacji,

W_m — współczynnik maskulinizacji,

K — liczba kobiet,

M — liczba mężczyzn,

C — constans.

Dane: Szukane:

$$K = 51 \quad W_f = ?$$

$$M = 46 \quad W_m = ?$$

$$C = 100$$

$$W_f = \frac{51}{46} \cdot 100 = 111$$

$$W_m = \frac{46}{51} \cdot 100 = 90$$

Wskaźnik feminizacji jest niewiele wyższy niż przeciętny w Polsce (107).

Mediana wieku rodziców

Mediana wieku rodziców wynosi 43 lata, przy czym mediana wieku mężczyzn wynosi 44 lata, natomiast kobiet 43 lata. Ludność zamieszkała

Tab. 3. Mediana wieku rodziców

Miejsce zam.	Matka	Ojciec	Ogółem
Wieś	43,0	45,0	43,0
Miasto	43,0	42,0	41,5
Ogółem	43,0	44,0	43,0

w miastach jest młodsza, środkowa wieku wynosi 41,5 roku, zaś dla mieszkańców wsi 43 lata. Mediana wieku na wsi jest większa dla mężczyzn, 45 lat, niż dla kobiet, 43 lata. W mieście jest odwrotnie.

Struktura płci rodzeństwa

Wśród rodzeństwa przeważają kobiety, które stanowią 57% badanych.

Tab. 4. Liczba rodzeństwa wg płci

Kobiety	21
Mężczyźni	16
Razem	37

Struktura rodzeństwa wg poziomu nauczania

Najliczniejszą grupę stanowią dzieci ze szkoły podstawowej, około 1/3 ogółu. Niewiele mniejszą grupą jest młodzież gimnazjalna. W mieście 1/4 uczniów uczęszcza do szkoły podstawowej a na wsi 2/5. Najmniej liczną grupą są studenci, ogółem 16%. Ankietowani mają głównie młodsze rodzeństwo i nie mają rodzeństwa w wieku do 6 lat.

Tab. 5. Struktura rodzeństwa uczącego się wg poziomu nauczania

Poziom nauczania	Ogółem (%)	Miasto (%)	Wieś (%)
Dzieci do lat 3	0	0	0
Przedszkole	0	0	0
Szkoła podstawowa	32	25	40
Gimnazjum	29	31	27
Szkoła średnia	23	25	20
Szkoła wyższa	16	19	13
Razem	100	100	100

Wykształcenie rodziców

W badanej grupie rodziców dominują osoby z wykształceniem zawodowym i średnim, które stanowią 4/5 badanej populacji.

Tab. 6. Struktura badanej populacji według poziomu wykształcenia rodziców

Wykształcenie	Ogółem (%)	Miasto (%)	Wieś (%)
Podstawowe	8	0	17
Zawodowe	42	41	44
Średnie	40	45	33
Wyższe	10	14	6
Razem	100	100	100

Niewielkie różnice występują w grupie osób z wykształceniem zawodowym z podziałem na miasto i wieś. Wykształcenie średnie osiąga prawie połowa ankietowanych w mieście, a na wsi dotyczy to co trzeciej osoby. Wykształcenie podstawowe mają osoby mieszkające na wsi. Natomiast wy-

kształcenie wyższe ma co 10 osoba ogółem. Na wsi występuje ono bardzo rzadko, tylko 6% badanych. Lepiej przedstawia się sytuacja w mieście, gdzie co 7 osoba posiada wykształcenie wyższe.

Tab. 7. Wykształcenie rodziców według płci

Wykształcenie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Podstawowe	3	1	2
Zawodowe	17	8	9
Średnie	16	9	7
Wyższe	4	2	2
Razem	40	20	20

Wśród kobiet przeważa wykształcenie średnie i zawodowe. Wśród mężczyzn przeważa wykształcenie zawodowe i średnie. Najmniej jest zarówno kobiet jak i mężczyzn z wykształceniem podstawowym i wyższym.

W ankiecie zostało zawarte także pytanie o dodatkowe kursy, szkolenia i inne formy kształcenia zawodowego rodziców. Na to pytanie żaden z ankietowanych nie odpowiedział pozytywnie (tak). Z tego wynika że rodzice nie uczęszczają na dodatkowe kursy i nie dokończają się.

Struktura badanej populacji pod względem zatrudnienia

W badanej populacji przeważa zatrudnienie w handlu, gdzie pracuje ponad 1/5 zatrudnionych, 13% zatrudnionych pracuje w rolnictwie.

Tab. 8. Struktura badanej populacji pod względem zatrudnienia

Zatrudnienie	Ogółem (%)	Miasto (%)	Wieś (%)
Bezrobotny	18%	15%	21%
Pracujący w rolnictwie	13%	0%	29%
Pracujący w przemyśle	5%	6%	4%
Pracujący w budownictwie	10%	3%	18%
Pracujący w handlu	22%	34%	7%
Pracujący w hotelach	5%	3%	7%
Pracujący w transporcie	7%	9%	4%
Pracujący w administracji	8%	13%	4%
Pracujący w ochronie zdrowia	2%	3%	0%
Inne usługi	10%	13%	7%
Razem	100	100	100

Co piąta osoba pracuje w budownictwie i innych usługach. Tylko 2% zatrudnionych pracuje w ochronie zdrowia. Przeważająca część zatrudnionych w handlu mieszka w mieście, blisko 35%, na wsi tylko 7%. Głównym sektorem zatrudnienia dla ludzi mieszkających na wsi jest rolnictwo i budownictwo, prawie połowa pracujących, ale w rolnictwie pracuje tylko 29% mieszkańców.

W strukturze zatrudnienia nieznacznie przeważa sektor prywatny, gdzie

Tab. 9. Zatrudnienie rodziców wg sektora pracy

Sektor	Ogółem	Miasto		Wieś	
		kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Publiczny	18	6	6	3	3
Prywatny	22	5	5	6	6
Razem	40	11	11	9	9

jest zatrudnionych 55% ogółu badanych rodziców. W mieście przeważa zatrudnienie w sektorze publicznym, a na wsi odwrotnie. W podziale według płci zatrudnienie jest jednakowe.

Dochody rodziny, struktura wydatków i oszczędności

Dochody rodziny

Badane gospodarstwa różnią się dochodem netto na 1 osobę. Dominują gospodarstwa o dochodzie 500–899 zł, które stanowią 60% wszystkich gospodarstw. Na wsi dochód osiągany w tym przedziale dotyczy 2/3 populacji, w mieście niewiele ponad połowę. Najniższe dochody, poniżej 300 zł, występują jedynie w gospodarstwach wiejskich i dotyczą prawie co piątego gospodarstwa. Najwyższe dochody powyżej 900 zł osiągane są przez gospodarstwa miejskie, dotyczą niewiele ponad 1/4 badanych gospodarstw.

Tab. 10. Struktura badanej populacji według dochodu netto na osobę w gosp. domowym

Dochód netto	Ogółem (%)	Miasto (%)	Wieś (%)
Poniżej 300 zł	10	0	22
300–499 zł	15	18	11
500–899 zł	60	55	67
Powyżej 900 zł	15	27	0
Razem	100	100	100

Powołując się na tabelę 6 można zauważyć, że wykształcenie ma duży wpływ na osiągane dochody w gospodarstwach domowych. Wyższe dochody osiągają gospodarstwa miejskie, w których jest więcej osób z wykształceniem średnim i wyższym.

Dochody osiągane przez rodzeństwo dorosłe dotyczy tylko 9 gospodarstw, czyli 45% badanych. W przypadku 3 gospodarstw dochody rodzeństwa mają znaczny udział w ogólnych dochodach całej rodziny. W dwóch gospodarstwach to aż 2/3 dochodów (gospodarstwa wiejskie), a w trzecim 3/5 (gospodarstwo miejskie). Na 14 osób osiągających dochody, 6 pobiera zasiłki (2/3 ze wsi). Są to dochody ograniczone czasowo. Wśród badanych występuje 3 pracujących dorywczo i dochody tych osób są niskie. Jeden ankietowany podał informację, że część dochodów rodziny pochodzi z pracy za granicą i stanowią one znaczną część dochodów rodziny, bo osiągały wartość ponad 50%

Tab. 11. Dochody rodzeństwa dorosłego

Miejsce zam.	Zasiłek	Liczba pracujących	Suma dochodów	% dochodów rodziny
Miasto	.	1 */ dorywczco	200,00 zł	11%
	1	.	600,00 zł	17%
	.	2	5 000,00 zł	59%
	1	1	1 400,00 zł	31%
	.	1	2 000,00 zł	22%
Wieś	2	.	1 200,00 zł	65%
	.	1	200,00 zł	6%
	2	1	3 700,00 zł	65%
	.	2 */ dorywczco	500,00 zł	14%

Ankietowani jako dodatkowe źródło dochodów podali dochody dziadków zamieszkujących we wspólnym gospodarstwie (w 5 gospodarstwach, 4 na wsi i 1 w mieście). Dochody pochodzą z emerytur i rent oraz pracy zarobkowej u dwóch osób. Informacje z tabeli nie zostały wykorzystane jako wspólny dochód w analizowanych wcześniej gospodarstwach, ponieważ statystycznie są to odrębne gospodarstwa, gdyż dziadkowie deklarują, że prowadzą samodzielne gospodarstwo domowe. Mogą mieć jednak realny wpływ na wartość dochodu na osobę w rodzinie.

Struktura wydatków

Wśród gospodarstw przeważają te, w których miesięczne dochody przeznaczone na opłaty stanowią 31–40%. Występują niewielkie różnice w ilości gospodarstw, w których wydatki na opłaty stanowią 21–30% i 41–50%.

Tab. 12. Udziały opłat w dochodach

Udział opłat w miesięcznych dochodach (w %)	Liczba gospodarstw	Miasto	Wieś
Poniżej 20%	1	1	0
21–30%	6	2	4
31–40%	7	4	3
41–50%	5	3	2
Powyżej 50%	1	1	0
Razem	20	11	9

Od 21 do 50% swoich dochodów na opłaty przeznaczają 18 gospodarstw. Występują niewielkie różnice w strukturze wydatków w mieście i na wsi.

Duża liczba gospodarstw, bo aż 16, przeznaczają od 21 do 40% swoich dochodów na żywność i ubrania, przy czym w mieście przeważają gospodarstwa, w których wydatki stanowią 21–30% dochodów, 6 gospodarstw. Na wsi przeważają gospodarstwa w których wydatki te stanowią 31–40%.

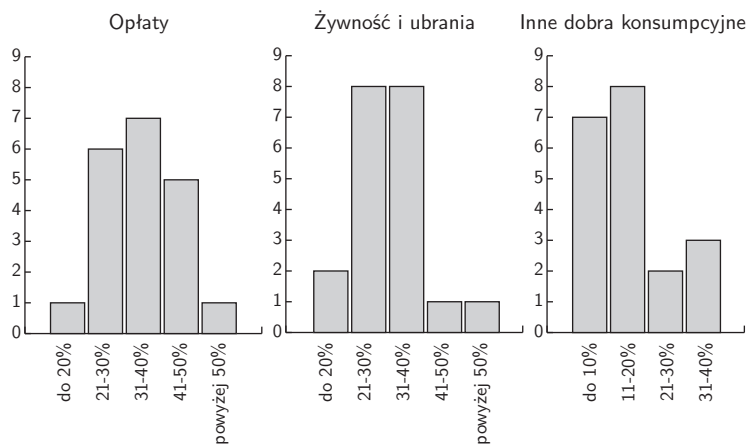
Tab. 13. Wydatki na żywność i ubrania

Miesięczne dochody przeznaczane na żywność i ubrania (w %)	Liczba gospodarstw	Miasto	Wieś
Poniżej 20%	2	1	1
21-30%	8	6	2
31-40%	8	3	5
41-50%	1	0	1
Powyżej 50%	1	1	0
Razem	20	11	9

Tab. 14. Wydatki na inne dobra konsumpcyjne

Miesięczne dochody przeznaczane na inne dobra konsumpcyjne (w %)	Liczba gospodarstw	Miasto	Wieś
Poniżej 10%	7	5	2
11-20%	8	4	4
21-30%	2	1	1
31-40%	3	1	2
Razem	20	11	9

Na inne dobra konsumpcyjne większość gospodarstw przeznaczają nie więcej niż 20% swoich dochodów. Analizując wydatki w rodzinach zamieszkałych na wsi i w mieście zauważamy różnicę w grupie wydatków do 10%, taką część dochodów przeznaczają 2 razy więcej gospodarstw miejskich niż wiejskich.

Rys. 1. Struktura wydatków

Oszczędności

Okolo 40% badanych gospodarstw przeznaczają całe miesięczne dochody na wydatki, stąd nie posiadają oszczędności, co 4 gosp. miejskie i prawie co

7 gosp. wiejskie. Co 4 badane gosp. przeznaczają od 21 do 30% swoich dochodów na oszczędności. Są tutaj niewielkie różnice między miastem i wsią.

Tab. 15. Procent zaoszczędzonych dochodów

Oszczędności (w %)	Ogółem	Miasto	Wieś
0%	8	5	3
1–10%	4	2	2
11–20%	3	1	2
21–30%	5	3	2
Razem	20	11	9

Mierniki aktywności ekonomicznej

Współczynnik aktywności zawodowej i stopa bezrobocia

$$W_{a.z.} = \frac{L_{a.z.}}{L_{18+}} \cdot C; \quad W_b = \frac{L_b}{L_{a.z.}} \cdot C$$

Dane:

$$L_{a.z.} = 49$$

$$L_{18+} = 84$$

$$L_b = 11$$

$$C = 100$$

gdzie:

$W_{a.z.}$ — współcz. aktywności zawodowej,

$L_{a.z.}$ — liczba osób aktywnych zawodowo,

L_{18+} — liczba osób w wieku 18 lat i więcej,

W_b — stopa bezrobocia,

L_b — liczba bezrobotnych,

C — constans.

Szukane:

$$W_{a.z.} = ?$$

$$W_b = ?$$

$$W_{a.z.} = \frac{49}{84} \cdot 100 \approx 58; \quad W_b = \frac{11}{49} \cdot 100 \approx 22$$

58 osób na 100 jest aktywnych zawodowo, a 22 na 100 są bezrobotne.

Współczynnik obciążeń demograficznych

$$WOD = \frac{L_{0-14} + L_{60+}}{L_{15-59}} \cdot 100$$

Dane:

$$L_{0-14} = 19$$

$$L_{60+} = 10$$

$$L_{15-59} = 77$$

gdzie:

WOD — wsp. obciążeń demograficznych,

L_{0-14} — liczba dzieci w wieku 0–14 lat,

L_{60+} — liczba osób w wieku 60 lat i więcej,

L_{15-59} — liczba osób w wieku 15–59 lat.

Szukane:

$$WOD = ?$$

$$WOD = \frac{19 + 10}{77} \cdot 100 \approx 25$$

Na 100 osób w wieku 15–59 lat przypadało 25 dzieci i osób w wieku 60 lat i więcej.

Wnioski końcowe

- Gospodarstwa wiejskie mają większą liczbę osób od miejskich.
- W badanych gospodarstwach liczebnie przeważają kobiety.
- Średni wiek rodziców wynosi 43 lata.
- Ankietowani mają głównie młodsze rodzeństwo, są to uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum.
 - Wśród osób dorosłych dominują osoby z wykształceniem zawodowym i średnim.
 - Wśród osób aktywnych zawodowo przeważa zatrudnienie w handlu, najmniej osób trudni się w ochronie zdrowia.
 - W sektorze prywatnym pracuje więcej osób niż w publicznym.
 - Większość gospodarstw ma dochód na jedną osobę 500–899 zł.
 - Wśród miesięcznych wydatków przeważają opłaty oraz wydatki na żywność i ubrania.
 - Tylko 12 gospodarstw przeznacza część swoich dochodów na oszczędności.

Literatura

1. Maksimowicz-Ajchel A., *Funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Wybrane zagadnienia statystyki*, WSiP, 2000.
2. Maksimowicz-Ajchel A., *Wstęp do statystyki. Metody opisu statystycznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2007.
3. *Rocznik Statystyczny Województwa Lubelskiego 2010*, GUS Lublin, 2011.
4. *Rynek pracy w województwie lubelskim w 2009 r.*, Urząd Statystyczny w Lublinie, 2010.
5. Komosa A., Musiałkiewicz J., *Statystyka*, Ekonomik, 2008.